

برسپکتیو در نقاشی ایرانی

مؤلف:

احمد شولی

سرشناسه	: شولی، احمد، ۱۳۴۴ -
عنوان و نام پدیدآور	: پرمسکتیو در نقاشی ایرانی/ مولف احمد شولی؛ ویراستار مریم شفیعی خواه.
مشخصات نشر	: تهران: نونگارش نوین، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۳۷ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۹۸۶۱۶-۶
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: نقاشی ایرانی -- تاریخ
موضوع	: Painting, Iranian -- History
موضوع	: مینیاتور ایرانی -- تاریخ
موضوع	: Miniature painting, Iranian -- History
موضوع	: نقاشی ایرانی -- سبک‌ها و مکتب‌ها
موضوع	: Painting, Iranian -- *Styles and schools
موضوع	: نقاشان ایرانی -- مرگ‌شناسه
موضوع	: Painters -- Iran -- Biography
موضوع	: پیکتیر -- تاریخ
موضوع	: Perspectiv -- History
شناسه افزوده	: عی، ی، م، ۱۳۵۹، ویراستار
رده بندی کنگره	: ND/۶۰۰۰/ش، ۴، ۱۳۹۶
رده بندی دیویی	: ۹۵۵/۷۵۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۹۶۳۷۸۰

انتشارات نونگارش نوین

تهران، میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، ساختمان ناشران، پلاک ۱۶/۱

۰۹۱۹۹۶۰۹۹۰۶ - ۶۶۹۵۵۰۰۴

عنوان: پرمسکتیو در نقاشی ایرانی

مؤلف: احمد شولی

ویراستار: مریم شفیعی خواه

طراح: سهیل فرخ عراقی

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۶

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۸۶۱۶-۶

قیمت: ۱۷۰۰۰۰ ریال

تیراژ: ۲۰۰ نسخه

کلیه حقوق چاپ محفوظ است

فهرست مطالب

۷		مقدمه
۱۱		فصل اول
۱۱		۱-۱- بخش اول
۱۱		۱-۱-۱- مروری بر پرسپکتیو
۲۱		۱-۲- بخش دو
۲۱		۱-۲-۱- شرحی مختصر بر تاریخچه هنر نگارگری
۲۳		۲-۲-۱- ادوا نگارگر ایران
۲۵		۳-۲-۱- مکتب بین الملل عباسی
۲۷		۴-۲-۱- مکتب سلجوق
۳۰		۵-۲-۱- مکتب تبریز اول
۳۳		۶-۲-۱- مکتب شیراز
۳۵		۷-۲-۱- مکتب جلایریان
۳۹		۳-۱- بخش سوم
۳۹		۱-۳-۱- تیموریان نگارگری دوات و بس از سده ۹ ق
۴۰		۲-۳-۱- مکتب شیراز از اسکندر سلطان
۴۲		۳-۳-۱- مکتب ترکمن‌ها
۴۲		۴-۳-۱- هرات
۴۷		۴-۱- بخش چهارم
۴۷		۱-۴-۱- صفویان تبریز
۵۰		۲-۴-۱- مکتب مشهد
۵۵		۳-۴-۱- مکتب قزوین
۵۷		۴-۴-۱- مکتب اصفهان
۶۳		فصل دوم
۶۳		۱-۲- بخش اول
۶۳		۱-۱-۲- بررسی مفهوم زمان و مکان در نگارگری ایرانی
۶۵		۲-۱-۲- مفهوم زمان از دیدگاه فلاسفه
۶۸		۳-۱-۲- مفهوم مکان از دیدگاه فلاسفه
۷۱		۴-۱-۲- عالم مثال و ارتباط با نگارگری

۸۴	۲-۲- بخش دوم
۸۴	۲-۲-۱- شناخت مینیاتور ایران
۹۱	۲-۲-۲- زاری بر نعش اسکندر
۹۵	۲-۲-۳- جنید سلطانی
۹۸	۲-۲-۴- کمال الدین بهزاد
۱۰۵	۲-۲-۵- سلطان محمد
۱۱۲	۲-۲-۶- محمدی هروی
۱۱۵	۲-۲-۷- ذبیح محمد
۱۱۸	۲-۲-۸- میر علی
۱۲۱	۲-۲-۹- محمد زمان
۱۲۴	۲-۲-۱۰- علی آبی بیک باردار
۱۲۸	۲-۲-۱۱- رضا عباسی
۱۳۳	سخن نویسنده
۱۳۶	منابع
۱۳۷	فهرست تصاویر

مقدمه

هر دو، تاریخی، هر نسل و تقریباً هر هنرمند، الگوسازی و قراردادی را خاص خود را دارند. برای نمایاندن مقصود خود از عناصر، نشانه‌ها و روش‌های خاص بهره می‌گیرند. هر روش مجموعه‌ای از شکل‌های قراردادی است. این شکل‌ها از بطن جهان دودیدی هنرمند به فضا محسوس و حجم القای می‌شود.

نقاشی با همه تفسیرانی که از نظر ساختار و محتوا از ابتدای پیدایش تاکنون داشته بعنوان یک زبان ارتباطی در حدال یکی از ابزار ارتباط مطرح بوده است. هنرمند نقاش بر اساس چگونگی ترکیب عناصر مبانی نقاشی همچون نقطه، خط، سطح، رنگ، بافت... به خلق اثر دست می‌زند و از این طریق مفاهیم ذهنی، عواطف و احساسات خود را در رابطه با آنچه که دریافته است به دیگران انتقال می‌دهد.

در نقاشی ایرانی با نمایش تصویر فضا، با اتصال و پیوستگی به نوع فضا یعنی فضای عادی عالم ملک و فضای عالم ملکوت که آن نیز عالمی است واقعی و لکن غیر مادی وجود داشته است. از آنجا که نمودار ساختن بُعد متعالی غیرممکن است ولی با همین آب و رنگ و شکل و صورت که در دست نقاش است انسان را از فضای ملکی به ساحتی متعالی و فضای ملکوتی ارشاد کرد برای تحقق این مراتب مینیاتوری ایرانی مبتنی بر تقسیم‌بندی منفصل دو بُعدی تصویر است. زیرا فقط به این نحو می‌توان هر افقی از فضای دو بُعدی مینیاتور را مظهر مرتبه‌ای از وجود و نیز از جهتی دیگر مرتبه‌ای از عقل و معرفت دانست.

در حدود ۱۴۲۷ پرسپکتیو علمی در عرصه نقاشی نمایان شد و این دانش

تصویری مبتنی بر ریاضیات و اندازه‌گیری، امکان تجسم تصاویر محکم و با ثبات و روشن در فضا را فراهم ساخت.

نقاشان رنسانس به شکل بی سابقه به واقع‌نمایی و عمق‌نمایی بصری و خلق آثار مبتنی بر محاسبه‌های ریاضی و نسبت‌های طلایی و علمی پرداختند.

هنرمند ایرانی درصدد نمایان ساختن فضایی که غیر از فضای عادی عالم مادی و جسمانی محسوس است.

این ظاهر حضور عالم دینی در نقاشی ایران وجود مکان ماهوی و فضای مثالی است. هنر تصاویر در پرده واحد دارای عالمی می‌گردند مستقل از جهان محسوس، این تحریک ابداع فضا در طی سال‌های ۷۳۰ هـ ق تا ۷۵۰ هـ ق در مصوّر ساختن کتب به کمال رسید. و در دوران بعد نیز در فضای نگارگری به شیوه‌ای غیر واقع‌گرای مادی ادامه یافت. تا اینکه هنرمندان توانستند به درکی عملی از پرسپکتیو دست یافته و این درانی را هنرمندان را از سده هفدهم در نقاشی ایرانی متداول شد.

از آنجا که نگارگری ایرانی بعنوان هنر تجسمی ایران شناخته می‌شود توجه به ابعاد مختلف زیبایی‌شناسی آن حائز اهمیت است، لذا فضای خاص نقاشی ایرانی همواره مورد بحث اندیشمندان و متّالین بوده بهمین جهت بحث پیرامون چگونگی ایجاد فضای دو بعدی ایران می‌تواند نکات بنّیان و مرموز را آشکار و ناگفته‌هایی را عیان سازد.

در این کتاب سعی شده مراحل و دوران پیدایش هنر نگارگری ایرانی و تکامل آن در عهود مختلف همچنین تأثیرات سیاسی اجتماعی و عوامل دیگر در صیقل دادن این هنر توسط هنرمندان ایرانی، بررسی کرده همچنین تحلیل و تجزیه هنر نگارگری در قالب پرسپکتیو و ژرف‌نمایی و تأثیر آن بر مخاطب زمان ایجاد اثر و نیز عکس‌العمل مخاطبین امروزی برای دقت بیشتر و کشف بیشتر فنون و رازهای این هنر، که منجر به وضوح بیشتر در بازکردن افق‌های تازه برای شناخت بیشتر و

تعمق بیشتر در هنر ملی و درب را باز گذاشت برای شناخت جدید از رویکرد هنرمند ایرانی که در آن دوران توسط شاهان و یا متمولین حمایت می‌شد در دورانی که نه مطبوعات و نه رسانه‌های امروزی وجود داشته است. همچنین با سفارشات این قشر ادامه حیات هنری می‌داد. گاهی عالم ملکوت تسخیر شده توسط شاهان و عالم نور را و با حمایت ایشان هنرمندان فضای معنوی را به تصویر می‌کشیدند و زمانی که حمایت کم می‌شد کاملاً هنرمندان زمینی در نگاره‌های آن شهود بودند.

نگارگران ایرانی هنرمندانی حرفه‌ای و در هر زمینه فعالیت می‌کردند و عاشق هنرشان بودند، ولی متأسفانه امروز با نگاه امروزی و توسط محققان و مؤلفان از آنان و با تعصب خاص از اصل هویت آنان و کار ایشان ابراز نظر واقعی دیده نمی‌شود و فقط رویکرد صرف این محققان ذهن همه را پُر کرده و راه برای تصور و برداشت جدیدی نیست، امید است که در این کتاب راهی جدید برای نگاهی جدید در کشف واقعی از نگاه این هنرمندان عزیز و هنر نگارگری و آن را محدود تفکر عده خاص نباشد.